

חירות ממלאך המוות

שיחת הרה"ג זלמן ברוך מלמד לפרשת כי תשא

קורונה – לימודים ראשונים ♦ חירות על הלוחות ♦ שברי לוחות ♦ דלתי תשובה ♦ טב מלגיו ♦ המתק מרירותם של ישראל ♦ מה יעשה הבן ♦

סם החיים

תקופת הקורונה – לימודים ראשונים

בשבועות האחרונים מתפשטת בעולם מגפת הקורונה. 'פרשת השבוע' זה לא רק החלק בתורה שאותו קוראים בשבת, גם האירועים שקורים בשבועות האחרונים הם 'פרשת שבוע', וצריך ללמוד מהם. כמובן, את הלימודים והמסרים העיקריים אנחנו לומדים רק לאחר זמן כשרואים את התוצאות. אבל מה אנחנו יכולים ללמוד כבר עכשיו?

ראשית-כל אנחנו רואים איך האדם לא יכול לדעת מה ילד יום. לא הכל בידי האדם, אפילו בשנים האלו שהקב"ה פיתח את המדע ושכלל את האמצעים והכלים שלנו, ואנחנו יודעים להתמודד עם הרבה דברים שפעם בני האדם לא ידעו מה לעשות כנגדם, כמו בצורות ומחלות רבות, אף על פי כן, אנו רואים שהכול בידי ה'. בימים האחרונים אנשים מתכננים חתונה, מזמינים אולם, תזמורת, אנשים, ופתאום ביום אחד מתברר שצריך לצמצם את האירוע. אנשים מתכננים נופש במלונות, מפעלי התיירות הכינו את עצמם לחג הפסח, זהו חלק נכבד מן הפרנסה שלהם בכל השנה, הוציאו הוצאות רבות לקראת אירועים – ופתאום הכול חלף ואיננו.

הביטחון שלנו צריך להיות בה'. 'בְּטַחוּ בַּה' עֲדֵי עַד פִּי בְּיָהּ ה' צוֹר עוֹלָמִים' (ישעיה כו, ד). רק בו יש מבטח, בשום דבר אחר בעולם אין לנו ביטחון. האמירה הזו היא כמובן לשני הצדדים: גם לטובה, יכולות להיות הפתעות נעימות והתקדמויות שלא שיערנו. הנביא מדרוך אותנו 'אִם יִתְמַהְמַה - חֲפָה לו' (חבקוק ב, ג). תמיד יכולה להתחדש התקדמות לקראת הגאולה.

וירוסים הם יצורים קטנים ויש להם כוחות גדולים ועצומים מאוד. זה מלמד אותנו שהרוחניות יכולה להיות חזקה מאוד, הרבה יותר מהגשמיות. כמו שאנחנו לומדים להתייחס אל הווירוסים הבלתי-נראים, כך אנחנו צריכים להפנים ולדעת שיש עולמות רוחניים עליונים, מופשטים מאוד, ויש להם הרבה כוח והשפעה. זהו המקור לכל הגשמיות שיש בעולם.

וכפי שהווירוסים מתפשטים ומדביקים באופן רחב מאוד, כך גם בעניינים הרוחניים. יכולים להיות וירוסים טובים: כל האנשים שמתרוממים בענייני רוח ובקדושה, מתמלאים בעצמם בשפע אלוקי, מתקדמים מעלה-מעלה - זה פועל על העולם כולו. ההשפעה לטובה באופן רוחני היא לא פחות מההשפעה הרעה, אדרבה, מידה טובה מרובה ממידת פורענות פי חמש מאות. כוחות טובים מופיעים בעולם כל הזמן, כל אדם מסוגל להתמלא בכוחות רוחניים, ואדם אחד יכול להדביק בבת אחת עולם שלם. אדם שמתעלה, כל הסביבה שלו מתעלה. אנחנו לא תמיד מרגישים את זה, המציאות החדשה שאנחנו פוגשים כעת יכולה ללמד אותנו להתרגל אל המבט הזה. זהו לימוד ראשוני בסיסי שאנחנו לומדים מהאירוע הזה. ושוב, כמו שאמרתי, הלימוד העיקרי יהיה רק אחרי שנראה בעתיד את ההשלכות והתוצאות. אז נראה את מעשי ה', ומה אפשר וצריך ללמוד מהם. בינתיים רק נשן לעצמנו שהקב"ה מדבר אלינו דרך המאורעות - ונחכה. לא נכון לעסוק בזה באמצע התהליך. צריכים לראות לאן זה הולך, ואז נוכל לדעת יותר וללמוד את מעשי ה'.

חירות על הלוחות

במרכז פרשת כי-תשא עומדת פרשת נתינת לוחות הברית ושבירתם:

וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכֹלֹתוֹ לְדַבֵּר אֹתוֹ בְּהַר סִינַי שְׁנֵי לַחַת הָעֵדוּת, לַחַת אֲבָן כְּתֻבִים בְּאֶצְבַּע אֱלֹהִים (לא, יח).

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 3

וַיִּפֶן וַיֵּרֶד מֹשֶׁה מִן הָהָר, וַשְּׂנֵי לַחַת הָעֵדֻת בְּיָדוֹ, לַחַת כְּתָבִים מִשְׁנֵי עֲבָרֵיהֶם
מִזֶּה וּמִזֶּה הֵם כְּתָבִים. וְהַלַּחַת מַעֲשֵׂה אֱלֹהִים הִמָּה, וְהַמְּכָתֵב מְכָתֵב אֱלֹהִים
הוּא, חֲרוֹת עַל הַלַּחַת (לב, טו-טז).

חכמינו זכרונם לברכה אומרים שאילו היינו זוכים ומקבלים את הלוחות הראשונות
- לא היתה מיתה בעולם. 'חרות על הלחת' - אל תקרי חרות אלא חירות. חירות
ממה? שלש דעות: ר' יהודה, ר' נחמיה ורבנן:

ר' יהודה אמר: חירות ממלאך המוות, ור' נחמיה אמר: חירות מן המלכויות,
ורבנן אומרים: חירות מן הייסורים.

הלוחות הללו הן במדרגה עליונה ביותר. אחרי שזכינו למעמד הר סיני ועוד ארבעים
יום של התרוממות והתקדשות של משה רבינו בהר - באות הלוחות. הלוחות האלו
היו צריכים להרים את ישראל לרוממות רוחנית אדירה. המהר"ל אומר (תפארת
ישראל, ז), שקבלת הלוחות הייתה מרוממת אותנו לעולם רוחני גבוה כל כך, שהצד
הגשמי היה בטל כלפי הצד הרוחני - עד שלא הייתה מיתה. כי הרוח היא נצחית,
והגוף הוא שבטל.

הדעות האחרות מדברות על צדדים נוספים של אותו התהליך: לדעת ר' נחמיה עם
ישראל היה עומד בראש האומות, האומות לא היו מתגרות בנו, כי עם ישראל היה
כל כך נישא ועליון עד שכל האומות היו מתבטלות בפניו. גם רבנן שאומרים
שהחירות היא מן הייסורים, מוסיפים הסתכלות מיוחדת. השלמות שאליה העולם
היה מתרומם היתה גורמת לכך שלא היה עוד סבל והכל היה טוב ונוח. לפי כל הדעות
עניינם של הלוחות היה לרומם אותנו אל מדרגה שמעל הטבע. הטבע של העולם
מלא מגבלות וקשיים, ואם ישראל היו מתרוממים למעלת הלוחות העולם הישראלי
היה מתעלה למציאות עליונה.

שברי לוחות

מתי בדיוק היה חטא העגל. אומרים לנו חכמים בירושלמי (תענית ד, ה) שזה היה ממש
בעת הנתניה של הלוחות למשה:

ר' שמואל בר נחמני אומר: הלוחות ארכן שישה טפחים, ורחבן שישה
טפחים, והיה משה תופס בטפחיים והקב"ה טפחיים, וטפחיים ריווח

באמצע. כיוון שעשו ישראל את אותו מעשה - ביקש הקב"ה לחטפן, גברה ידו של משה וחטפן ממנו. הוא שהקב"ה משבחו 'לְכַל הַיָּד הַחֲזָקָה' (דברים לד, יב). ר' יוחנן אמר: הלוחות היו מבקשים לפרוח והיה משה תופסם, היינו דכתיב: 'וְאַתָּפֶשׂ בְּשֵׁנֵי הַלְּחָת' (שם ט, יז).

הציור הזה מדהים. זמן המסירה של הלוחות מידי ה' לידי משה הוא הרגע הכי גדול, הקשר הכי הדוק שיכול להיות בין אדם לבין הקדוש ברוך הוא. הקב"ה כביכול עוד מחזיק בשני הטפחים העליונים, משה בשניים התחתונים, ונשאר ריווח באמצע. המהר"ל (שם, מח) מסביר שבתורה ישנם חוקים, מצוות ומשפטים. החוקים הם עניינים נעלים מאוד עד שקשה להבין אותם בשכל. המצוות הן במדרגה אמצעית: מובנות בשכל אנושי, אבל אם לא לומדים אותם לא מכירים אותם. המשפטים זו המדרגה הפשוטה יותר, גם לולא שהתורה היתה מלמדת אותנו, היינו כבר מבינים אותם מעצמנו. אלו התחומים שבין אדם לחברו וכדומה, דברים שהשכל מחייב בתורה יש צד שהיא מאוד עליונה, ומצד שני יש לישראל שייכות מאוד עמוקה אליה, ויש בזה כמובן דרגות ביניים.

ברגע השיא, הכול צריך להיות כמו שראוי. הירושלמי מלמד אותנו שהקב"ה מתכוון להאיר על ישראל אור עצום מאוד, אך ישראל עדיין לא ברי-הכי לקבל את האור הגדול הזה, ולכן הייתה התפוצצות. הלוחות הן אור גדול מאוד, וישראל הם גשמיים, לכן הם לא יכולים לקבל גודל שהוא בלתי מוגבל. הניסיון ליצור מפגש, למרות הפער הגדול, בין העליונים ובין המציאות של העולם הזה - גרם שבר. זהו חטא העגל. לא היינו מסוגלים לעמוד במקום כל כך גבוה.

השבר הזה הוא שלב. כמו שכאשר עושים ניסיון ראשוני של מכשיר חדש ומיוחד, לפעמים יש התפוצצות. הניסיון הראשון לא מצליח, ואחריו צריכים לבדוק ולהבין מה גרם להתפוצצות ומה ימנע אותה, לשכלל את המכשיר, ולנסות שוב. זהו עניינם של ישראל במשך הדורות, זו המגמה, להחזיר את עם ישראל אל היכולת לקבל את הלוחות הראשונים, וזהו כמובן תהליך ארוך מאוד.

דלתי תשובה

חז"ל אומרים לנו (ע"ז ה): 'לא חטאו ישראל בחטא עגל אלא כדי ללמד דרך תשובה'. הרי לפי התיאור שהתורה מתארת את בני ישראל במעמד הר סיני הם היו במדרגה

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 5

רוחנית עצומה, עד כדי כך, שנאמר 'מי יתן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם לִירְאָה אֹתִי... כָּל הַיָּמִים' (דברים ה, כו) הקב"ה עצמו כל כך שמח ברוממות הרוחנית שאליה הגיעו בני ישראל, עד שהוא מבקש שתמיד זו תהיה המדרגה שלהם. ולפי הגודל של המדרגה הזו, הם לא היו אמורים לחטוא. לכן בא ר' יהושע בן לוי ואומר שהם חטאו כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה. ממשיכה הגמרא ביחס לדוד המלך:

אמר ר' יוחנן בשם ר' שמעון בר יוחאי: לא היה דוד ראוי לאותו מעשה, דכתיב 'וְלִבִּי חָלַל בְּקִרְבִּי' (תהלים קט, כב - לדוד לא היה יצר הרע), וכן לא היו ישראל ראויים לאותו מעשה אלא למה עשו? לומר לך, שאם חטאו רבים אומרים להם: כלך אצל רבים שעשו תשובה, ואם חטא יחיד אומרים לו: כלך אצל יחיד שעשה תשובה.

בכל הדורות יסתכלו על תשובתם של ישראל אחרי חטא העגל, ועל תשובתו של דוד המלך, וילמדו שיש אפשרות לחזור בתשובה. וצריך היה דוגמה גם מיחיד וגם מרבים, כי אולי יחשוב היחיד שדווקא לרבים שעושים תשובה סולחים בגלל זכות הרבים; ומצד שני שלא יחשבו הרבים שעשו חטא גדול שהם לא יכולים לחזור, אלו דברי הגמרא.

הדברים האלו מתמיהים. מה זאת אומרת שלא היה ראוי שיחטאו, ובשביל ללמד דרך תשובה נגרם איך שהוא שיחטאו, איך בדיוק נגרם החטא? צריך להבין שכמובן לא הקב"ה הכשיל אותם, אלא שבכל יום יצרו של אדם מתגבר עליו, ואילולי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו (סוכה נב). מלמדים אותנו חז"ל שבכדי להתגבר על היצר אנחנו צריכים תמיד עזרה של הקב"ה. בשתי הפעמים האלו הקדוש ברוך הוא כביכול סילק את העזרה הזו, ובשביל המגמה הגדולה הזו - ללמד תשובה.

ועדיין, שואל המהר"ל (נתיב התשובה, ד), למה צריך להכשיל את עם ישראל בשעה הגדולה הזו, שהם עומדים לקבל את התורה בהר סיני, רק בשביל ללמד דרך תשובה, וכן בדוד המלך, לא היה אפשרי למצוא מישהו אחר שחטא ויחזור בתשובה. עונה המהר"ל, שהתשובה היא מושג של לכתחילה לא רק בדיעבד. התשובה נבראה עוד לפני שנברא העולם. המגמה של העולם היא שתופיע בו התשובה. לכן אם הייתה התשובה מופיעה רק על ידי אדם ששייך אל החטא, ייצא שכל עניינה של התשובה הוא רק בדיעבד. אדם שלא מצליח לשלוט על כוחותיו ונכשל, התשובה תתקן אותו.

זה מצמצם את התשובה רק כתיקון לחטא. אבל האמת היא שהתשובה מבטאת את כל מגמת ההתקדמות שקיימת בעולם. כל התקדמות ממדרגה למדרגה היא תשובה. זו היא מטרת העולם. דבר כל כך יסודי צריך היה להתגלות בעולם על ידי עיקרי העולם, ולא על ידי אנשים שבטבע שלהם אין להם כוח והם נכשלים. דווקא כלל ישראל - בשעה שהוא נמצא במצב הכי גבוה שלו - מלמד דרך תשובה. הקדוש ברוך הוא מזמן את החטא בשעה הזו ללמדנו את גודלה של התשובה, שהיא לכתחילאית. וכן דוד המלך - שלבו חלל בקרבו, ומלכותו היא מלכות שאינה פוסקת 'דוד מלך ישראל חי וקיים' – על ידו מופיע עניינה של התשובה.

בזה מתבארת שאלה נוספת. הרי היו אנשים שחזרו בתשובה גם לפני חטא העגל, כמו אדם הראשון, ראובן ויהודה. למה הגמרא אומרת שדווקא מחטא העגל ומדוד יש ללמוד תשובה. אומר לנו המהר"ל, שעניינה של התשובה בתור המגמה העליונה של העולם, מתגלה דווקא בנקודות של שיא ובאנשים מיוחדים כדוד המלך. כמובן, ממילא האור הזה מתפשט גם אל תיקון כל הנפילות והירידות אבל הוא לא נמצא רק שם. התשובה היא תהליך ההתקדמות. צדיק גמור הוא אדם שעומד במקום, והתשובה היא תנועה, התקדמות ששואפת כל הזמן לנוע יותר ויותר מהר. התשובה באה לשנות את המצב, להתקדם, לעלות ממדרגה למדרגה. לא חטאו ישראל אלא כדי ללמדנו שלכל דבר יש תיקון, ושהתשובה תהפוך את הנפילה ותוציא ממנה עלייה עוד יותר גדולה. זו המגמה הגדולה של התשובה, להפוך זדוונות לזכויות, כתשובה מאהבה. התשובה מרוממת את החיים לחיים עליונים. מאז מתן תורה כל הזמן יש בעולם מגמה להשתפר, להתקדם, להגיע שוב לאותה דרגה עליונה שהייתה אמורה להיות, הדוגמא שהראה לנו הקדוש ברוך הוא בעינינו במעמד הר סיני. אז עוד לא היינו ראויים, החומר שלנו עוד לא היה זך מספיק כדי לקלוט את הרוחניות הזו, והמהלך הגדול של העולם מאז, עניינה הוא להשתפר ולהתעלות ולהשיג את המדרגה הזו על ידי תיקון וזיכוך.

טב מלגיו'

ברוך ה', אנחנו נמצאים היום במצב של התקדמות גדולה. בדברי חז"ל יש לכאורה סתירות. מצד אחד ישנם מאמרים שאומרים כמה יורדים הדורות, עד כדי כך ש'אם ראשונים כמלאכים - אנחנו בכני אדם, ואם ראשונים כבני אדם - אנחנו כחמורים'

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע ♦ 7

(שבת קיב:). אבל מצד שני, אומרים לנו חכמי הפנימיות שהנשמות הולכות ומזדככות במשך הדורות, עד שבדור עקבתא דמשיחא מגיעות הנשמות הגדולות ביותר. ההסבר לכך הוא שבדורות שלנו המצב הוא 'טוב מלגיו ורע מלבר'. זאת אומרת, שההתנהגות החיצונית נראית שלילית ונפולה, אבל מבפנים טמון משהו טוב מאוד שילך וישתפר עוד ועוד כל הזמן. זהו תהליך פנים-פנימי. לא תמיד מה שאדם רואה לעיניו זה מה שיש בפנים. החיצוניות עלולה להיות שלילית מאוד, ובאותו הזמן בפנימיות יש רוח מאוד מתוקנת וגדולה.

כדי להבין את הדבר הזה צריך ללמוד פנימיות התורה, ובינתיים פשוט צריך לדעת שזה כך, זו המציאות. המציאות הפנימית כל הזמן הולכת ומזדככת. והאמת היא שאפשר לראות את התהליך הזה גם בחיצוניות של העולם. אנחנו רואים התפתחות כל הזמן, העולם נהיה יותר ויותר מופשט, פחות מגושם, יותר רוחני. העולם הולך ושואף לשלום, לא למלחמות. יש חוקים מאוד מפותחים שנועדו לכך שאחד לא יפגע בשני, ושכל אחד צריך לשמור על הפרטיות של השני. תהליכים של התקדמות תרבותית, מוסרית וערכית.

כמובן שיחד עם כל התקדמות כזו יש גם שוליים. לדוגמה השאיפה של החופש מאוד מתפתחת, והעיקרון שלה הוא נכון. אף אחד לא צריך לכפות את השני, אדם שלם הוא אדם משוחרר. אבל יש לזה גם פן שלילי, אם מנצלים את החופש לדברים לא טובים. עדיין, ככלל השאיפה הזו היא שאיפה של תיקון. כך כל התהליכים האלו הם 'רע מלבר', אולם יש בהם תוכן פנימי חיובי, וכשהוא יצא מהכוח אל הפועל העולם יגיע לרוממות נפלאה מאוד. הכוחות הפנימיים החיוביים שטמונים בכל אחד ואחד יופיעו ויתגלו, החפץ הטוב של האדם יהיה ממש מעצמו, מהרצון שלו, ולא בגלל השפעה זרה חיצונית. כך נגיע למצב השלם ביותר, שבו האדם מתוך עצמו יכיר את ריבונו של עולם וירצה להתקרב אליו, ירצה את הטוב והנכון והצודק, את הרוחני והערכי.

זו המגמה של השלמות העליונה, זו החירות שהזכרנו שהלוחות מבטאים, 'אל תקרי חרות אלא חירות'. החירות הזו היא מושלמת, חירות מכל המגבלות, אפילו מהגוף, אפילו חירות מהמוות. הרב זצ"ל מדבר על כך שיש להסיר ולהשתחרר מיראת המוות. להבין שהמוות הוא שקר, לא דבר אמיתי. אדם שמגיע לרוחניות עליונה כזו, הדברים

הגשמיים אצלו באמת בטלים מול הגובה העליון, הוא משוחרר וחופשי באמת. זהו עניינם של הלוחות הראשונים.

המתק מרירותם של ישראל!

דבר נוסף שחשוב ללמוד מהמאורע של שבירת הלוחות הוא התנהגותו של משה רבינו, מסירות הנפש שלו עבור עם ישראל, ולימוד הזכות שהוא מצליח ללמד על ישראל. יש בדברים הללו לימוד גדול לימינו. אני רוצה שנראה מתוך המדרשים הבאים איך משה מלמד זכות על ישראל (שמות רבה, מג, ג), משה פונה אל הקדוש ברוך הוא במילים 'יִיחַל מֹשֶׁה' (לב, יא):

אמר רב נחמיה: מהו 'יִיחַל'? שהכניס לאלקים כמין דורון... רבנן אמרי: מהו 'יִיחַל'? עשה את המר מתוק. 'יִיחַל' לשון חילוי (מתוק בארמית). כיצד? אמר ר' אחא בשם ר' אחא בר אבא דמן יפו, בשם ר' שמואל בר נחמן: כיון שבאו ישראל למרה מה כתוב שם 'וַיִּבְאוּ מִרְתָּה וְלֹא יָכְלוּ לְשַׁתֵּת מַיִם מִמֶּרְהָ' (שמות טו, כג). התחיל משה להרהר בלבו, 'המים הללו למה נבראו, מה הנאה יש לעולם בהן? מוטב היה אילו לא נבראו. ידע הקב"ה מה היה מחשב בלבו, אמר לו הקב"ה: לא תאמר כן! ולא מעשי ידי הם? אלא אני מלמדך היאך תהא אומר, אמור כך: עשה את המר מתוק. ומניין שלימדו הקב"ה כך? ראה מה כתוב (שם כה), 'וַיִּצְעַק אֶל ה' וַיֹּרְהוּ ה' עֵץ'. אין ויורהו אלא לשון לימוד. 'ויורהו' זה לא כמו ויראהו, הקב"ה לא רק הראה לו את העץ, אלא גם לימד אותו כאן לימוד חשוב. 'ויורהו' מלשון הוראה והדרכה: גם דבר שנראה לך מקולקל, אפשר להפוך אותו לטוב.

היה הדבר מסורת ביד משה. כיוון שבאו ישראל למדבר וביקש האלוקים לכולותם, אמר לו משה: ריבוננו של עולם! ביקשת לאבד את ישראל? מכלה אתה אותם מן העולם? ולא כך אמרת לי במרה, הוי מתפלל 'עשה את המר מתוק'? אף עכשיו - חלי (המתק) מרירם של ישראל!

זהו לימוד זכות ראשון שאנחנו לומדים. אנחנו מבקשים מהקב"ה להמתיק את המרירות, לא לכלות ולמחות. לימוד זכות נוסף שמשה מלמד על ישראל נמצא במדרש אחר (שם, סימן ו):

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע • 9

ר' נחמיה אמר: בשעה שעשו ישראל אותו מעשה, עמד לו משה מפיס את האלוקים. אמר לו: ריבון העולמים, עשו לך סיוע ואתה כועס עליהם? העגל הזה שעשו, יהיה מסייע לך! אתה מזריח את החמה והוא את הלבנה, אתה את הכוכבים והוא את המזלות, אתה מוריד את הטל הוא משיב רוחות, אתה מוריד גשמים הוא מגדל צמחים. אמר לו הקב"ה למשה: אף אתה טועה כמותם? הלא אין בו ממש! אמר לו משה לקב"ה, אם כן, למה אתה כועס על בניך? 'לָמָּה ה' יַחַרָּה אַפָּי בְּעַמִּי?'

מה מלמד אותנו המדרש הזה. יש כל מיני רוחות מנשבות בעולם ונראה שהן באות לתקן את העולם, אבל הן שליליות ולפעמים הן ממש מנוגדות לתורה, ואנשים מישראל נסחפים אחריהן. נראה שזה משפר את העולם, וזו לא האמת, זה לא משפר בצורה מושלמת, אלו שטויות והבל ליד התורה. אז למה צריך להקפיד על זה, הרי הרוחות האלו ודאי יתבטלו בתוך כמה שנים! כל השקפות העולם האנושיות, שפוגעות ומזיקות ולא משתוות להנהגה האלקית, אין בהן ממש. הן לא יתקיימו.

מה יעשה הבן

בהמשך המדרש (סימן ז) אנחנו מוצאים עוד לימוד זכות:

מה ראה להזכיר כאן 'אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם'? אלא אמר משה: ריבון העולמים! לא ממצרים הוצאתם, שהיו כולם עובדי טלאים? אמר רב הונא בשם ר' יוחנן: משל לאדם שפתח לבנו חנות של בשמים בשוק של זונות. המבוי עשה את שלו האומנות עשתה את שלה, והנער כבחור עשה את שלו ויצא לתרבות רעה.

כל הנשים המקולקלות מגיעות לקנות אצלו בשמים, מגרות אותו, ברור שבסוף הן השפיעו עליו לרעה.

בא אביו ותפסו עם זונה. התחיל האב צועק ואומר: הורגך אני! היה שם אוהבו, אמר לו: אתה איבדת הנער, ואתה צועק כנגדו?! הנחת כל אומנויות ולא לימדת אותו אלא להיות בשם, הנחת כל המבואות ולא פתחת לו חנות אלא בשוק של זונות! כך אמר משה: ריבון העולם! הנחת כל העולם ולא שעבדת בניך אלא למצרים, שהיו עובדים טלאים, ולמדו מהם בניך, אף הם

עשו העגל. לפיכך אמר: 'אֲשֶׁר הוֹצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם' דע מהיכן הוצאת אותם.

חשוב שנלמד מהמדרשים הללו איך מלמדים זכות על ישראל. גם אנחנו יכולים לומר: ריבונו של עולם! פיזרת אותנו בכל האומות, אז הסביבה עשתה את שלה, ויש לזה תוצאות. אם היום יש קלקולים בעם שלנו, זה רק פועל-יוצא מהפיזור שלנו בכל האומות. וכשהקב"ה מחזיר אותנו לארץ, לאט לאט אנחנו חוזרים לעצמנו. בדור שלנו אפשר להמשיך ולהגיד, שהאינטרנט וכל השכלולים הללו גורמים לנו להיות מושפעים כל הזמן מתרבות אחרת, וזה יוצר לנו התמודדויות קשות מאוד. כמובן, שכל זה אנחנו אומרים בתור תירוצים ולימוד זכות בדיעבד בלבד. לכתחילה כמובן שאנחנו צריכים להיות גיבורים ולא להיכשל למרות הקושי.

אנחנו לא יכולים לוותר לעצמנו, להשאיר בתוכנו קלקולים ולהתקדם הלאה. חשוב מאוד ללמוד ולדעת שגם כשעולים מבחינה רוחנית ונמצאים במקום מאוד גבוה, ואולי דווקא אז, יש גם סכנות רוחניות גדולות. אדרבה, 'כל הגדול מחברו - יצרו גדול הימנו' (סוכה נב.). צריך לדעת את הדבר הזה, ולא לחשוב שכשיגדלו הכוחות הרוחניים ייעלמו הקשיים. הסיכונים גם כן גדלים יחד עם העלייה הרוחנית. וראינו כבר אנשים שהתפתחו מאוד באופן רוחני, והיו במדרגה גבוהה, ודווקא אז היה להם שבר גדול מאוד, ולאחרים יחד איתם... ההתפתחות הרוחנית חייבת להיות תוך כדי ביסוס של כוחות חזקים, לא לעבור את הגבולות, לא לתרץ תירוצים. גם ברוחניות צריך לשמור על הגבול כמו בביטחון. ועדיין, נחזור לענייננו, חובה עלינו ללמד זכות על כל ישראל ולומר שהקושי הוא גדול מאוד.

סם החיים

פרשת פרה שאותה קראנו השבת, באה לתקן את חטא העגל. לולי שחטאו ישראל בחטא העגל, היה מסתלק המוות מן העולם. הפרה תפקידה לסלק את טומאת המת. בא הרב זצ"ל ומלמד אותנו בספר אורות שהתפקיד של הפרה האדומה הוא לא רק לטהר את הטומאה אחרי שהיא כבר קיימת, אלא לסלק מהשורש את הסיבה של טומאת המוות.

למה יש מיתה בעולם - מפני שיש חטאים. אם נסלק את החטאים, שהם סיבת המיתה, נסלק גם את המוות. הכל מתחיל מחטאו של האדם הראשון שגזר מיתה על

שיחת הרב זלמן מלמד לפרשת השבוע • 11

כל האנושות. זאת אומרת שצריך להבין כיצד מצוות פרה אדומה מסלקת את החטא משורשו, וממילא מסתלק המוות.

גם היציאה לגלות היא טובאה, וכאשר אנחנו מסתלקים מהגלות, הקב"ה מטהר אותנו. זה מה שטמון בדברי רבי נחמיה, שאם היינו מקבלים את הלוחות הראשונות אומות העולם היו מתבטלות אלינו ולא נלחמות בנו. לא היתה גלות, לא היתה טובאה, ולא היה מוות.

כיוון שכן יצאנו לגלות, אז כשחוזרים ממנה יתקיים 'וְזָרַקְתִּי עֲלֵיכֶם מִיַּם טְהוֹרִים וְטָהַרְתֶּם מִכָּל טְמְאוֹתֵיכֶם וּמִכָּל גְּלוּלֵיכֶם אֲטַהֵר אֶתְכֶם' (יחזקאל לו, כה). החזרה לארץ ישראל מטהרת, מסלקת את המוות. החזרה לארץ ישראל היא חזרה ללוחות הראשונים.

איך הפרה האדומה מסלקת את המוות, איך החזרה לארץ ישראל מסלקת את המוות. שמעתי ממורנו הרב צבי יהודה בדברים שבעל פה, ששריפת הפרה לא נעשית בבית המקדש כמו כל קרבן, אלא הכהן עומד על הר הזיתים, מול הפתחים של הר הבית, העזרה, האולם, ההיכל, וקודש הקודשים. אם כל השערים פתוחים, הכהן יוכל לראות מהמקום של שריפת הפרה עד לפני ולפנים בקודש הקודשים. עומד הכהן בחוץ, בהר הזיתים, והוא מחובר אל מקום קודש הקודשים.

מה מיוחד בקודש הקודשים - זהו מקום כללי. הפרה באה ומטהרת את הטומאה של האדם הפרטי. הוא נטהר על ידי החיבור שלו אל הכלל. בית המקדש הוא מקום הקודש של כללות האומה, שם השכינה שורה. היחיד עומד ממול, מבחוץ, הוא מתחבר אל הכלל, ובזה הוא מיטהר. כך מסתלקת ממנו טומאת המת מפני שאין מיתה בציבור. הציבור תמיד חי גם אם מתחלפים האנשים. המיתה היא דבר ששייך רק באדם פרטי. לכן ככל שאדם יותר משתייך אל הכלל, יותר קשור עם הכלל, חי את חיי הכלל, כל עניינו זה כלל ישראל - כך הוא יותר חי. כלל ישראל תמיד קיים. אדם שהוא כללי, מסתלק מהמיתה, מסתלק מכל הצמצומים של המציאות המוגבלת, הוא שייך אל האינסופי - לכלל ישראל, להופעה האלוקית. כך הפרה האדומה מתקנת מהשורש את המוות, וכך גם החזרה לארץ ישראל, לחיים של עם ושל ציבור, מטהרת מטומאת הגלות.

אנחנו ברוך ה' נמצאים בתהליך של התקדמות במהלך הזה של הגאולה. חוזרים להיות כלל-ישראל, ומעצם הדבר הזה אנחנו מתעלים ממדרגה למדרגה ונטהרים. כל שנה אנחנו נוהגים לקרוא את פרשת פרה אדומה, להזכיר לעצמנו שצריך להיטהר לפני חודש ניסן לקראת קרבן הפסח. אנחנו מתפללים לריבונו של עולם שבעזרת ה' נזכה להקריב את הקרבן יחד, מתוך כל ההכנות שכל ישראל עושים לקראת ההתחדשות של הגאולה, ולקראת בניין המקדש, בעזרת ה'.

השיחה נמסרה בשנת התש"פ

לקבלת שיחה שבועית במייל או בווטסאפ,

שלחו הודעה לכתובת bogrim@yeshiva.org.il, או למספר 0547881227

ניתן לצפות בשיחה באתר ישיבה - www.yeshiva.org.il

השיחה השבועית משודרת בשידור חי במוצאי שבת, כשעה לאחר צאת השבת

ניתן להאזין בשידור חי גם דרך חיוג לטלפון 02-6643149 שלוחה 11

